

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Калініченко І. О. Особливості формування інклюзивного освітнього середовища для забезпечення всебічного розвитку дитини. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*. 2012. № 9. С. 120-126. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apnvlop_2012_9_15
2. Сунцова А. С. Теории и технологии инклюзивного образования: [учеб. пособ.] Ижевск: Изд-во «Удмуртский университет», 2013. 110 с.
3. Поліхроніді А. Г. Створення інклюзивного освітнього середовища в сучасних навчальних закладах. *Наука і освіта*. 2016. №6. С. 82-85. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2016_6_16

*Боротюк Іванна Анатоліївна,
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

*Науковий керівник:
Хом'як Ольга Анатоліївна,
к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ДОСВІД ФІНЛЯНДІ ЩОДО ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

«Школа для всіх» – так можна сформулювати основний принцип фінської освіти. Інклюзивна освіта, яку можуть отримати всі діти на рівних умовах і на безкоштовній основі – таких постулатів дотримується влада країни. Низка міжнародних досліджень показала, що фінська освіта є однією із найбільш ефективних у світі. Система освіти Фінляндії займає перше місце за показником рівня знань.

Країна є учасницею Конвенції ЮНЕСКО боротьби з дискримінацією в галузі освіти. Фінляндія підписала Саламанську декларацію та Конвенцію про права інвалідів. Інклюзивну освіту закріплено на законодавчому рівні. У законі відображена доступність освіти для осіб з особливими освітніми потребами (ООП), що передбачає створення диференційованого середовища навчання в залежності від характеру захворювання. В Національний навчальний план внесені спеціальні зміни, що забезпечують інтегроване навчання осіб з ООП в школах [1].

Як визначала професорка *освітньої психології Гельсінського університету Кірсті Лонка*, один з секретів фінської системи освіти – чудова

освіта для людей з особливими освітніми потребами, яка фокусується скоріше на сильних сторонах, а не на проблемах. Мета – дізнатися про складнощі на якомога ранній стадії, і потім допомогти дітям, а не маркувати їх. І йдеться не обов'язково про важкі форми інвалідності чи дуже серйозні проблеми з навчанням. Натомість, у багатьох країнах під особливими освітніми потребами маються на увазі саме серйозні проблеми [2].

У багатьох країнах робота з дітьми з особливими освітніми потребами або спеціальна освіта розпочинається з діагнозів. У Фінляндії це не так. Культура інклюзії дуже сильна, і всі учні розпочинають навчання зі звичайних класів за винятком дітей із сильною інвалідністю.

Ідея фінської системи полягає в тому, щоб виявити освітні потреби якомога раніше, незалежно від причин. Як тільки класний керівник чи вчитель-предметник побачить проблеми в навчанні, вони консультуються зі спеціальним педагогом. Звичайні вчителі не мають розбиратись у причинах проблем, вони лише мають зауважити щось незвичайне.

Для учнів, особливо молодшого шкільного віку, організовують допомогу, проте це не означає, що їх маркують. Ініціювати таку допомогу можуть так само дитина, чи її батьки. Зазвичай, класний керівник має 15-хвилинну розмову з батьками на початку навчального року. Деякі проблеми також можна виявити ще під час цього обговорення.

Разом з тим в країні є кілька спеціальних шкіл для учнів з серйозними відхиленнями в поведінці і розумовому розвитку. Одна з них – школа Терваваяля, де навчаються діти, що потребують посиленої підтримки через серйозні затримки мовного розвитку, глухоти, інвалідності, неврологічних розладів тощо [3].

Інклюзивна освіта в Фінляндії, починаючи з молодшого шкільного віку, передбачає створення диференційованого освітнього середовища, коли один клас поділено на дві групи: першу становлять учні з типовим розвитком, а другу – учні з особливими освітніми потребами. Викладання предмета здійснюється двома вчителями (іноді до них приєднується соціальний педагог або асистент вчителя). Кількість дітей у такому об'єднаному класі може досягати 25 учнів або існують спеціальні класи з кількістю учнів не більше десяти. У них навчаються діти із тяжкими або комплексними порушеннями розвитку, з якими працюють два-три спеціальні педагоги й асистент учителя. Кожна дитина з ООП має індивідуальний план навчання. Також існує система державних освітнього-консультативних центрів, до функцій яких входить організація супроводу і підтримки учнів з ООП, їхніх батьків і педагогів.

Співробітниками центру проводяться довгострокові курси, що організовуються в самому центрі, короткострокові курси на базі звичайних шкіл, а також майстер-класи з навчання дітей з ООП. Педагогів навчають роботі з дітьми з різними категоріями ООП.

Коли дитині виповнюється п'ять років, її направляють на психолого-педагогічну оцінку з метою вивчення наявних ООП і потреби у додатковій освітній підтримці. Тому, коли дитина приходить до школи після дитячого садка, її рекомендують на один з трьох рівнів підтримки. Підтримку на

першому рівні здійснює вчитель класу. Педагог намагається надати необхідну допомогу кожній дитині, яка має труднощі в навчанні.

Спеціальна міждисциплінарна команда приймає рішення про перехід на другий рівень підтримки. Інтенсивну підтримку здійснює вчитель, його помічник, спеціальний педагог і соціальний працівник. Така концепція «співпраці», коли одночасно працюють два вчителі, часто використовується в інклюзивній практиці Фінляндії. Якщо дитина, перебуваючи на цьому етапі, успішно виконує завдання, то її можуть знову перевести на перший рівень.

Коли другого рівня підтримки стає недостатньо для повноцінного розвитку дитини, її переводять на третій. Для цього учень проходить спеціально медико-психологічної експертизу при комісії освіти Фінляндії. Батьки обирають умови подальшого навчання у спеціальній малій групі, що складається з 8-10 осіб, або ж у загальному класі. Діти, які навчаються в групах, освоюють дев'ятирічну шкільну програму за одинадцять років. На кожного учня заводиться індивідуальний план, згідно якого він проходить спеціальне навчання. На цьому рівні підтримку учня здійснює спеціальний педагог. А у випадку, коли дитина з будь-яких причин не може навчатися в умовах класу, вона має можливість отримувати індивідуальне навчання в школі зі спеціальним педагогом [4].

Отже, можна сказати, що одним із найважливіших принципів фінської освітньої системи – доступність для кожної людини. Йдеться про інклюзію, яка є частиною кожної школи, ідея в тому, щоб мати різних учнів у одному класі. Також у Фінляндії діє систематична і поступова система підтримки дитини з особливими освітніми потребами. Усе починається з легкої підтримки, як тільки виникає проблема, і поступово вона стає інтенсивнішою, якщо попередніх заходів було недостатньо. У своєму розвитку фінська інклюзивна освіта опирається на традиційну систему спеціальної освіти зі спеціалізованими школами, спеціальними класами і формами навчання дітей з особливими потребами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Давиденко Г. В. Теоретико-методичні засади організації інклюзивного навчання у вищих навчальних закладах країн Європейського союзу, Київ, 2015р.
2. Kirsti Lonka. Phenomenal Learning from Finland, 2018 <https://nus.org.ua/articles/shho-osoblyvogo-u-finskij-inklyuzyvniy-osviti/> (Дата звернення: 15.05.2022 р.).
3. Освітній досвід Фінляндії. Що особливого у фінській освіті? *Нова українська школа*: веб-сайт. 2018. URL: <https://nus.org.ua/articles/shhoosoblyvogo-u-finskij-inklyuzyvniy-osviti/> (дата звернення: 14.05.2022 р.).
4. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агенство «Україна», 2019. С. 37.